

CONCEPT 6 juni 2024

CONCEPT ACCOUNTANTSVERSLAG 2023

Gemeente Land van Cuijk

Onderhanden:

- WNT
- Sisa
- Interne kwaliteitscheck
onzekerheden sociaal domein

Aanbiedingsbrief

Aan:

de raad van de gemeente Land van Cuijk
T.a.v. de heer Zieltjens, raadsgriffier
Postbus 7
5360 AA GRAVE

Eindhoven, 6 juni 2024

Kenmerk:

Ter informatie

De digitale versie van dit document is vanaf de inhoudsopgave interactief. Aan de hand van de navigatiebalk onderaan de pagina en/of de menustructuur bovenaan de pagina kan door het document genavigeerd worden.

VORIGE PAGINA

VOLGENDE PAGINA

INHOUDSOPGAVE

DASHBOARD

Geachte leden van de raad,

Wij hebben de jaarrekening 2023 van de gemeente Land van Cuijk (hierna te noemen 'de gemeente') gecontroleerd. Zoals afgesproken in onze opdrachtbevestiging d.d. 26 september 2023, ontvangt u hierbij ons accountantsverslag 2023. In dit verslag hebben we de belangrijkste bevindingen en conclusies naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole opgenomen.

Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2023 van de gemeente Land van Cuijk.

Onze bevindingen en aanbevelingen hebben wij afgestemd met de concerncontroller en verantwoordelijke portefeuillehouder. Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van burgemeester en wethouders.

Het opstellen en controleren van de jaarrekening vraagt een aanzienlijke inspanning. Een bijzonder element daarin was dit jaar de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording. Bij deze willen wij alle betrokken medewerkers van de gemeente Land van Cuijk bedanken voor de constructieve en plezierige samenwerking tijdens de controle.

Wij hopen u met dit verslag van dienst te zijn. Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid om een nadere toelichting op de inhoud te geven.

Hoogachtend,

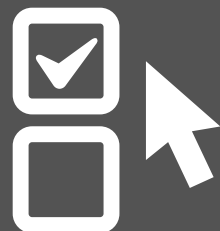
BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

Drs. D.O. Meeuwissen RA
Partner en extern accountant

Inhoudsopgave

1. DASHBOARD
ACCOUNTANTSCONTROLE

2. UITKOMSTEN
JAARREKENINGCONTROLE

3. RESULTAAT &
FINANCIËLE POSITIE

4. OVERIGE
BEVINDINGEN

BIJLAGEN

1. Dashboard

1.1 Dashboard accountantscontrole

1.1 Dashboard accountantscontrole

STREKKING CONTROLEVERKLARING	RECHTMATIGHEIDSVERANTWOORDING	RESULTAAT 2023
------------------------------	-------------------------------	----------------

- ▶ Wij verstrekken bij de jaarrekening, inclusief rechtmatigheidsverantwoording, een goedkeurende controleverklaring voor getrouwheid.
- ▶ De gehanteerde materialiteit voor fouten en onzekerheden bedraagt € 3.100.000 respectievelijk € 9.300.00.
- ▶ Het jaarverslag, inclusief de opgenomen informatie in de paragraaf bedrijfsvoering, is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële onjuistheden.
- ▶ De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar en het BBV wordt nageleefd.
- ▶ De WNT is nageleefd.
- ▶ Wij hebben de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlage vastgesteld.

- ▶ De raad van gemeente Land van Cuijk heeft de verantwoordingsgrens bepaald op 3% van de totale lasten inclusief de dotaties aan de reserves en de verantwoordingsgrens is daarmee bepaald op € 11.438.000.
- ▶ De door de gemeente geconstateerde afwijkingen overschrijden de verantwoordingsgrens niet.
- ▶ De rapportagegrens voor de toelichting van de geconstateerde afwijkingen in de paragraaf bedrijfsvoering is door de raad bepaald op € 100.000.

(x € 1 miljoen)	2023	Begroting (na wijziging)
Saldo van baten en lasten	13,4	-1,8
Mutatie reserves	10	12,4
Resultaat	23,4	10,6

Het gerealiseerde resultaat 2023 wijkt af van de begroting na wijziging. Dit verschil wordt met name veroorzaakt door programma 6 - sociaal domein (nog niet bestede subsidie in verband met opvang Oekraïners). Zie hoofdstuk 3.1 voor een nadere toelichting.

BEVINDINGEN	AANDACHTSPUNTEN VOOR 2024	UW FINANCIËLE POSITIE
-------------	---------------------------	-----------------------

- ▶ De gehanteerde uitgangspunten en schattingen in de grondexploitatieopzetten zijn redelijk en de waardering is aanvaardbaar. Er heeft zowel een tussentijdse winstneming van circa € 2,2 miljoen en een tussentijdse winstterugneming van circa € 0,1 miljoen plaatsgevonden (per saldo een winstneming van € 2,1 miljoen). Tevens zijn de verliezen op de eindwaardes van de grondexploitaties volledig voorzien per ultimo boekjaar 2023.
- ▶ Ten aanzien van de prestatielevering van de Wmo en Jeugdzorg ZIN en pgb via de zorgaanbieders hebben wij onzekerheden geconstateerd. Bij Wmo ZIN bedraagt dit € 651.735 (onzekerheid prestatielevering WMO). Bij Jeugd ZIN bedraagt dit € 667.297. Bij Wmo en Jeugd pgb bedraagt dit € 349.194 (Wmo € 159.954 en Jeugd € 189.240).

Naar aanleiding van onze controle brengen wij, vanuit onze natuurlijke adviesfunctie, graag de volgende punten voor komend jaar onder uw aandacht:

- ▶ De commissie BBV heeft een nieuwe notitie Rente, Overhead en Grondexploitatie gepubliceerd. Deze zijn van toepassing in begrotingsjaar 2025 en mogen ook in begrotingsjaar 2024 worden toegepast.
- ▶ In 2022 heeft de Europese Unie de Corporate Sustainability Reporting Directive aangenomen om duurzaamheidsrapportages te verbeteren. Alhoewel deze richtlijn niet op uw organisatie van toepassing is, is duurzaamheid ook een belangrijk thema voor gemeenten. Wij raden u aan met het college in gesprek te gaan over uw ambities met betrekking tot een duurzaamheidsverantwoording.

- ▶ Uw weerstandsvermogen is 4,4. Het weerstandsvermogen van de gemeente Land van Cuijk is volgens het GTK 2020 uitstekend te noemen.
- ▶ De gemeente kan haar lange termijnverplichtingen voldoen.
- ▶ De ratio grondexploitatie 2023 is 7% en is volgens het GTK 2020 als minst risicovol te noemen
- ▶ De ratio exploitatieruimte is in 2023 5% en gedaald ten opzichte van 2022 met 11%. Hetgeen betekent dat de financiële ruimte van de gemeente kleiner is geworden en er minder ruimte is om tekorten of extra lasten binnen de huidig meerjarenbegroting op te vangen.

2. Uitkomsten jaarrekeningcontrole

- 2.1 Strekking van de controleverklaring 2023
- 2.2 Rechtmatigheidsverantwoording 2023
- 2.3 Proces jaarrekeningcontrole

2.1 Strekking van de controleverklaring (1/2)

De jaarrekening 2023 is getrouw

Wij hebben bij de jaarrekening 2023, inclusief SiSa-bijlage, van de gemeente Land van Cuijk een goedkeurende controleverklaring afgegeven. Dit betekent dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2023 als van de activa en passiva per 31 december 2023 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV). De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording geeft een getrouw beeld en de met de raad gemaakte afspraken hierover zijn nageleefd

Wij hebben enkele controleverschillen geconstateerd van beperkte omvang die door de gemeente zijn gecorrigeerd. Daarnaast hebben wij onderstaande verschillen geconstateerd welke niet zijn verwerkt in de jaarrekening. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 155.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

POST/OMSCHRIJVING VAN DE TOELICHTING (x € 1.000)	FOUTEN	ONZEKERHEDEN	VERWIJZING
Getrouwheid			
Lasten Jeugd ZIN		€ 667	\$4.1/\$4.2
Lasten WMO ZIN		€ 652	\$4.1/\$4.2
Lasten Jeugd PGB		€ 189	\$4.1/\$4.2
Lasten WMO PGB		€ 159	\$4.1/\$4.2
Totaal	€ 0	€ 1.667	

Voor de geconstateerde onrechtmatigheden in het kader van de SiSa-bijlage wordt verwezen naar bijlage B van dit accountantsverslag. De tabel moet altijd worden opgenomen, ook als geen fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Indien dit het geval is worden de kolommen 'FINANCIËLE OMVANG IN €' en 'TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID' leeg gelaten.

Wij hebben, voor zover mogelijk, het college verzocht om deze controleverschillen te corrigeren. Het college heeft gemotiveerd aangegeven waarom zij deze verschillen niet heeft verwerkt en dat zij van oordeel is dat deze posten zowel individueel als gezamenlijk niet materieel zijn voor de jaarrekening als geheel. Deze verschillen en de analyse van de impact zijn bevestigd in de bevestiging van het college bij de jaarrekening.

Wij concluderen dat de resterende niet-verwerkte controleverschillen zowel individueel als gezamenlijk niet materieel zijn voor de jaarrekening als geheel en hebben derhalve een goedkeurende controleverklaring verstrekt met betrekking tot de getrouwheid.

Goedkeurende controleverklaring met betrekking tot de getrouwheid

Fraude en non-compliance

Bij de planning van de jaarrekeningcontrole houden wij rekening met het risico dat de jaarrekening als gevolg van fraude en onregelmatigheden onjuistheden van materieel belang zou kunnen bevatten. Eén van de door ons uitgevoerde maatregelen is het bespreken van de mogelijke frauderisico's en mogelijke fraudesituaties met verschillende personen binnen de gemeente. Daarnaast nemen wij kennis van de door u opgenomen toelichtingen in de jaarstukken. Hiertoe hebben wij de mogelijke frauderisico's en -situaties aan de hand van de door u opgestelde frauderisicoanalyse besproken. Het voorkomen en mitigeren van frauderisico's is primair de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders. Daarom hebben wij op diverse momenten met u en uw bestuur over dit onderwerp van gedachten gewisseld. Tijdens deze besprekingen hebben wij gesproken over de mogelijke fraude- en non compliancerisico's en mogelijke situaties van onregelmatigheden. Dit deden wij aan de hand van de door u opgestelde frauderisicoanalyse en de door u ingevulde compliance vragenlijst. Onze observaties hierbij zijn als volgt:

- de gemeente beschikt over een frauderisicoanalyse echter nog niet over een frauderesponsplan;
- u beschikt wel over een integriteitsbeleid en incidentenregistratie;
- u bent nog niet voorbereid op een fraude-incident of bijvoorbeeld een cyber-aanval, omdat u nog niet beschikt over een incident-responsplan;

Hierbij hebben wij specifiek aandacht besteed aan de veronderstelling dat er bij de opbrengstverantwoording frauderisico's bestaan. Wij hebben in onze controleverklaring melding gemaakt van de belangrijkste frauderisico's en hoe wij deze hebben geadresseerd. Tijdens de controle van boekjaar 2023 betroffen dat de volgende risico's:

- Ongebruikelijke memoriaalboekingen in de laatste maand van een tussentijdse rapportageperiode resp. het boekjaar dan wel bij het opstellen van de tussentijdse rapportage resp. de jaarstukken;
- Ongeautoriseerde handelingen in Key2Financiën aangaande van administrator- en superuser-accounts;
- Schattingen omtrent de nog te maken kosten dan wel nog te realiseren opbrengsten binnen grondposities zijn niet redelijk (schattingen).

Voor een nadere uiteenzetting van onze controleaanpak ten aanzien van de frauderisico's en de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie verwijzen wij naar onze controleverklaring 2023. Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor materiële fraude(risico's) of vermoedens van materiële fraude(risico's).

Continuïteit

Op basis van artikel 12 van de Gemeentewet kunnen gemeente bij langdurige financiële tekorten een beroep doen op een extra uitkering uit het gemeentefonds. Omdat de omvang van het gemeentefonds hierdoor niet wijzigt, betalen andere gemeenten daar dus aan mee. Om die reden moeten gemeenten aan allerlei voorwaarden voldoen om deze aanvullende uitkering te kunnen ontvangen. Maar in principe kunnen gemeenten hierdoor niet failliet gaan.

Het gevolg hiervan is dat crediteuren en andere stakeholders nooit benadeeld kunnen worden door een faillissement. Desalniettemin is de financiële positie vanuit het perspectief van raadsleden van belang en moet het college van burgemeester en wethouders inzicht geven in hoeverre de gemeente in staat is om de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen, zonder tussenkomst van de toezichthouder. Met de invoering van de aangepaste Nederlandse Standaard 700 dienen accountants voor gemeenten in hun controleverklaringen bij jaarrekeningen naast fraude te rapporteren over de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie. Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het college van burgemeester en wethouders over de gehanteerde uitgangspunten om de normale bedrijfsvoering voort te kunnen zetten.

Status van de rechtmatigheidsverantwoording

De wetgever heeft beoogd dat in de jaarrekening 2023 van de decentrale overheden op grond van aangepaste wet- en regelgeving een rechtmatigheidsverantwoording wordt opgenomen. De gedelegeerde regelgeving die relevant is voor het opstellen van de jaarrekening (BBV) en voor de uitvoering van de accountantscontrole 2023 en oordeelsvorming in de controleverklaring (BADO) is hierop echter nog niet aangepast. Totdat deze aanpassingen rond zijn dient de uitwerking uit NBA Alert 48 gevolgd te worden. Aan de hand van te onderkennen scenario's / omstandigheden zijn in NBA Alert 48 aanwijzingen opgenomen voor de uitvoering van de accountantscontrole van de jaarrekening en de oordeelsvorming in de controleverklaring. Indien de netto begrotingsoverschrijdingen en andere rechtmatigheidsfouten en/of onduidelijkheden de verantwoordingsgrens overschrijden dient de accountant een 'Paragraaf ter benadrukking van bepaalde aangelegenheden - rechtmatigheidsverantwoording' in de controleverklaring op te nemen. Bij de evaluatie of deze paragraaf opgenomen dient te worden, betreft de accountant op basis van NBA Alert 48 dus de toelichting in de rechtmatigheidsverantwoording omtrent de in afstemming met de raad geaccepteerde begrotingsoverschrijdingen. Dit is voor de gemeente Land van Cuijk niet het geval.

In de jaarrekening 2023 is voor het eerst een rechtmatigheidsverantwoording opgenomen van het college, gericht op de rechtmatigheid van de baten en lasten alsmede de balansmutaties in de jaarrekening 2023. Het is onze rol om de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening te controleren. Wij hebben vastgesteld dat de rechtmatigheidsverantwoording in uw jaarrekening een getrouw beeld geeft. Onze controle richt zich op het bepalen of het oordeel van het college in de rechtmatigheidsverantwoording door het college toereikend is onderbouwd. Hierbij stellen wij vast of de rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld in overeenstemming met de afspraken die gemaakt zijn tussen de gemeenteraad en het college. Deze afspraken zijn vastgelegd in het normenkader van de gemeente dat d.d. 28 september 2023 door de gemeenteraad is vastgesteld. Het rechtmatigheidsoordeel van het college richt zich op een drietal criteria die wij hieronder nader hebben toegelicht. Bij de uitvoering van onze werkzaamheden hebben wij vastgesteld dat de organisatie toereikende werkzaamheden heeft uitgevoerd om het oordeel hieromtrent dat in de rechtmatigheidsverantwoording is opgenomen te onderbouwen.

Voorwaardencriterium

Het college toetst bij de uitvoering van haar controlewerkzaamheden of bij de uitvoering van financiële beheershandelingen binnen de geldende wet- en regelgeving is gehandeld. De relevante wet- en regelgeving is tussen het college en de raad afgestemd door middel van het normenkader. Het voorwaardencriterium is met name relevant bij de processen: gemeentelijke belastingen, uitkeringen in geld en natura, subsidieverstrekingen, salarissen en sociale lasten, inkopen goederen en diensten, (bestedingen van) specifieke uitkeringen en (Europese) aanbestedingen. Indien is vast komen te staan dat de gemeente niet aan het voorwaardencriterium heeft voldaan is sprake van een onrechtmatigheid. Met uitzondering van een niet-naleven van Europese aanbestedingsregels ad circa € 303.000 heeft het college in 2023 geen andere niet-naleving van de relevante wet- en regelgeving geconstateerd.

Begrotingscriterium

Het begrotingscriterium richt zich op het budgetrecht van de raad. Overschrijdingen van de lasten en overschrijdingen van investeringsbudgetten (kredieten) zijn op basis van de Gemeentewet onrechtmatig. Het totaal van de begrotingsonrechtmatigheden van gemeente Land van Cuijk heeft de verantwoordingsgrens niet overschreden en het college heeft het totaal van de begrotingsonrechtmatigheden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording. De begrotingsonrechtmatigheden zijn op basis van de afspraken tussen college en raad in de financiële verordening acceptabel en deze zijn door het college in de toelichting (paragraaf 5 - Bedrijfsvoering) nader uitgewerkt.

Overschrijdingen van baten en/of onderschrijdingen van lasten en baten en investeringsbudgetten (kredieten) zijn op zichzelf niet onrechtmatig. Deze zijn echter wel onrechtmatig als deze niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan de raad zijn gemeld. Het college en de raad hebben door middel van de financiële verordening afspraken gemaakt over wanneer overschrijdingen van baten en/of onderschrijdingen van lasten en baten en investeringsbudgetten (kredieten) in een begrotingswijziging aan de raad voorgelegd moeten worden. Het college van gemeente Land van Cuijk heeft de overschrijdingen van baten en/of onderschrijdingen van lasten en baten en investeringsbudgetten (kredieten) tijdig voorgelegd aan de raad en er is in dit kader geen sprake van begrotingsonrechtmatigheden.

Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

Als laatste dient het college een uitspraak te doen over de naleving van bepalingen die in wet- en regelgeving zijn opgenomen met betrekking tot misbruik en oneigenlijk gebruik. Hiervoor stelt het college vast welke verplichte handhaving noodzakelijk is en welke maatregelen binnen de gemeente genomen zijn om dit te kunnen uitvoeren. Tevens stelt het college vast of de getroffen maatregelen werken. Indien geconstateerd wordt dat beleid niet bestaat of niet wordt nageleefd dan wordt dit toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering. Alleen daadwerkelijke afwijkingen als gevolg van misbruik worden betrokken in het proces tot het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording. U heeft een overkoepelend door het college vastgesteld beleid over misbruik en oneigenlijk gebruik. Maatregelen om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen, zijn opgenomen in diverse verordeningen. Het college heeft geen bijzonderheden ten aanzien van misbruik en oneigenlijk gebruik in 2023 geconstateerd.

Strekking van de rechtmatigheidsverantwoording

De raad van gemeente Land van Cuijk heeft de verantwoordingsgrens bepaald op 3% van de totale lasten inclusief de dotaties aan de reserves en de verantwoordingsgrens is daarmee bepaald op € 11.438.000. Blijkens de rechtmatigheidsverantwoording (in de jaarrekening) is het is het college van mening dat de verantwoordingsgrens niet wordt overschreden in de jaarrekening 2023. De verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties zijn rechtmatig tot stand gekomen.

De rapportagegrens voor de toelichting van de geconstateerde afwijkingen in de paragraaf bedrijfsvoering (in het jaarverslag) is door de raad bepaald op € 100.000. Wij hebben deze paragraaf gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of deze paragraaf materiële afwijkingen bevat. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden ten aanzien van de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. Op grond van onze werkzaamheden zijn wij van mening dat de paragraaf bedrijfsvoering verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat.

Verantwoordingsgrens bepaald op 3% van de totale lasten inclusief de dotaties aan de reserves en de verantwoordingsgrens is daarmee bepaald op € 11.438.000

De rapportagegrens voor de toelichting van de geconstateerde afwijkingen in de paragraaf bedrijfsvoering is door de raad bepaald op € 100.000

Europese aanbestedingen

In het kader van de rechtmatigheidsverantwoording heeft het college de juiste toepassing van de Europese aanbestedingsrichtlijnen gecontroleerd aan de hand van een zogenaamde spend-analyse. In onze managementletter hebben wij gerapporteerd over de interne beheersing ten aanzien van de EU-aanbestedingsregels. In het proces wordt de naleving van de inkoop- en aanbestedingsregels niet afgedwongen, hierdoor kan niet worden gesteund op interne beheersmaatregelen. Over 2023 is daarom door de gemeente een spend-analyse uitgevoerd (toets op naleving EU-aanbestedingsregels achteraf op basis van de crediteurenadministratie).

Binnen de spend-analyse is door de gemeente Land van Cuijk een totaal aan netto lasten voor boekjaar 2023 van € 222,8 miljoen meegewogen. Uit de spend-analyse blijkt een afwijking van totaal € 303.000. De benoemde afwijking is als volgt opgebouwd:

ONDERDEEL	BEDRAG
Niet naleving Europese aanbestedingsregels met ingang van boekjaar 2023	€ 303.000
Totaal	

Zoals in de tabel is te lezen is de afwijking het gevolg van zaken die niet doorlopen vanuit eerdere jaren.

Registratie

Dossiervorming en registratie ten aanzien van afgeronde aanbestedingen blijft een aandachtspunt. De documentatie was uiteindelijk aanwezig, maar was niet altijd gestructureerd opgeslagen. Als gevolg van de niet structurele vastlegging kost het veel tijd en moeite om de benodigde onderbouwing boven tafel te krijgen binnen de uit te voeren spend-analyse door de gemeente.

SiSa

Als gevolg van de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is SiSa onderdeel hiervan geworden. Wij merken op dat binnen uw organisatie de controle van de specifieke uitkeringen geen onderdeel is van het verbijzonderde interne controleplan. Wij raden aan dat de gemeente ten allen tijde beschikt over een actueel overzicht van de te verantwoorden regelingen. Wij adviseren om een splitsing aan te brengen tussen het opstellen van de Sisa-bijlage en de verbijzonderde interne controle. Deze verbijzonderde interne controle dient per regeling te worden uitgevoerd om de juiste verwerking in de Sisa-bijlage te waarborgen.

Aandachtspunten zijn voortvarend opgepakt

Proces jaarrekeningcontrole

Het jaar 2023 was het tweede begrotingjaar voor uw gemeente en het eerste jaar voor ons als controlerend accountant. Een jaar waarin u als gemeente onder andere verder heeft gebouwd aan de harmonisatie van regelingen, het opstellen van nieuwe visies en de start van de (ver)bouw van het nieuwe gemeentehuis in Boxmeer. In de paragraaf bedrijfsvoering hebben we ook kunnen lezen dat er een gefaseerde formatie uitbreiding over een periode van twee jaar van maximaal 76 fte benodigd is. Dit is mede het gevolg van toename van Rijkstaken en opgaven voor de gemeente. Natuurlijk gaat het tijd kosten om de nieuwe mensen op te leiden, maar de basis (omvang van het team) wordt uitgebreid en dat biedt perspectief. Voorop staat dat het opstellen en controleren van de jaarrekening een aanzienlijke inspanning vraagt. Een bijzonder element daarin was dit jaar de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording. We hebben tijdens de interimcontrole in het najaar 2023 geconstateerd dat de gemeente Land van Cuijk nog diverse stappen te zetten had in het traject richting het opstellen van een rechtmatigheidsverantwoording. In onze boardletter hebben we diverse kritische aandachtspunten opgenomen inzake dit traject. Wij hebben met de organisatie diverse malen hierover gesproken en ook besproken wat nodig is om belangrijke stappen hierin op korte - en lange termijn te zetten met als doel het zelfcontrolerend vermogen van de gemeente te versterken. Bij de start van onze jaarrekeningcontrole in het voorjaar 2024 hebben we geconstateerd dat de organisatie de aandachtspunten uit de boardletter voortvarend heeft opgepakt. We hebben de volledige medewerking verkregen die nodig was en dat maakt dat ook de wettelijke deadlines gehaald kunnen worden.

3. Resultaat & financiële positie

3.1 Resultaat 2023 per programma

3.2 Ons beeld van uw financiële positie

3.1 Resultaat 2023 per programma

Resultaat 2023 ten opzichte van de gewijzigde begroting bedraagt € 12,8 miljoen

Het resultaat van gemeente Land van Cuijk over het jaar 2023 ten opzichte van de gewijzigde begroting bedraagt € 12,8 miljoen voordelig. In onderstaand overzicht is het resultaat per programma in het kort weergegeven:

OVERZICHT REALISATIE PROGRAMMA'S (x € 1 miljoen)	2023	BEGROTING NA WIJZIGINGEN	VERSCHIL
Programma 1 - Bestuur, Dienstverlening en veiligheid	-15,9	-17,2	1,3
Programma 2 - Openbare ruimte	-21,2	-21,8	0,6
Programma 3 - Economie, Recreatie en Toerisme	-2,1	-2,2	0,1
Programma 4 - Onderwijs	-8,5	-9,1	0,6
Programma 5 - Sport en Cultuur	-10,7	-11,2	0,5
Programma 6 - Sociaal Domein	-91,9	-97,6	5,7
Programma 7 - Milieu	-0,1	-2,1	2
Programma 8 - VHROSV	-4,8	-6,0	1,2
Algemene dekkingsmiddelen	207,1	203,6	3,5
Overhead	-39,9	-39,6	-0,3
Vennootschapsbelasting	1,6	1,6	0
Saldo van baten en lasten	13,5	-1,8	15,3
Onttrekkingen reserves	-2,3	-2,2	-0,1
Dotatie aan reserves	12,3	14,6	-2,3
Resultaat	23,4	10,6	12,8

De belangrijkste afwijking van de begroting na wijzigingen zien we terug in de programma sociaal domein. Onderstaand geven wij een korte analyse van de belangrijkste oorzaken.

Programma 6 - Sociaal domein

Het resultaat van programma 6 is € 5,7 miljoen voordelig ten opzichte van de begroting na wijzigingen. Dit komt doordat de gerealiseerde baten € 2,5 miljoen meer zijn dan begroot en de gerealiseerde lasten € 3,2 miljoen lager zijn dan begroot. Voorgaande heeft met name betrekking op de opvang vluchtelingen Oekraïne. Zo is er € 3,4 miljoen meer aan baten ontvangen met betrekking tot de realisatie woonunits. Dit bedrag wordt opgenomen in de resultaatbestemming 2023 om in 2024 ingezet te worden. De subsidie met betrekking tot 2023 bedraagt € 1,5 miljoen.

Belangrijkste afwijking in het resultaat 2023 op programma 6 sociaal domein

Kengetallen moeten in relatie tot elkaar worden gezien

Uw weerstandsvermogen is uitstekend

De gemeente kan aan haar langetermijnverplichtingen voldoen

Onze rol in relatie tot het weerstandsvermogen en financiële kengetallen

De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Vanuit onze controlerende rol dienen wij vast te stellen of het jaarverslag (en dus deze paragraaf) niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat. De kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden gezien. Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden geschetst van de financiële positie van uw gemeente. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De financiële kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling van) uw financiële positie. Hieronder vindt u een nadere toelichting op de ratio's van uw gemeente.

Weerstandsvermogen

In de paragraaf weerstandsvermogen heeft het college een overzicht opgenomen van de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit bedraagt volgens deze paragraaf € 170,7 miljoen. In de paragraaf weerstandsvermogen zijn de relevante risico's benoemd. De gemeente Land van Cuijk heeft op basis van interne berekeningen het totale bedrag aan risico's waaraan de organisatie is blootgesteld bepaald op € 38,5 miljoen. De ratio weerstandsvermogen is hiermee 4,4 en volgens het GTK 2020 uitstekend te noemen.

Solvabiliteit en netto schuldquote

De solvabiliteit bedraagt ultimo 2023 45% (2022 43%). Voor de solvabiliteit geldt dat hoe hoger dit percentage is, hoe beter de gemeente Land van Cuijk in staat is om haar verplichtingen op lange termijn te voldoen.

De netto schuldquote bedraagt ultimo 2023 37% (2022 39%). De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie en de hoogte van de investeringen uit het nabije verleden. Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote is in 2023 licht gedaald door de stijging van het saldo van de baten.

Zowel de solvabiliteit als de netto schuldquote laten een licht positieve ontwikkeling zien van de waarde ultimo 2022.

Ratio grondexploitatie

De ratio grondexploitatie bedraagt ultimo 2023 7% (2022 8%). Voor de ratio grondexploitatie geldt dat hoe lager deze is, hoe beter. De ratio grondexploitatie van de gemeente Land van Cuijk is vergelijkbaar met gemeenten van een gelijkwaardige omvang. Dit wil zeggen dat de waarde van de grond voor de gemeente in lijn is met het gemiddelde wanneer dit wordt afgezet tegen de totale baten. De ratio grondexploitatie < 20% is het minst risicovol te noemen volgens het GTK 2020.

Ratio structurele exploitatieruimte is verslechterd

Structurele exploitatieruimte

De ratio structurele exploitatieruimte is in 2023 5% (2022: 11%). Inzicht in de structurele exploitatieruimte helpt mee om te beoordelen welke ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen. Of welke stijging van de baten of daling van de lasten daarvoor nodig is. Uw ratio is in 2023 gedaald hetgeen betekent dat de financiële ruimte van de gemeente kleiner is geworden en er minder ruimte is om tekorten of extra lasten binnen de huidige meerjarenbegroting op te vangen.

Ratio belastingcapaciteit is verbeterd

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit is in 2023 86% (2022: 90%). De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller deze in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of er ruimte is voor nieuw beleid. Voor de ratio belastingcapaciteit geldt dat hoe lager deze is, hoe beter.

4. Overige bevindingen

- 4.1 Lasten sociaal domein
- 4.2 Ontwikkelingen grondexploitatie
- 4.3 BBV, WNT, SiSa en overig
- 4.4 Relevante wijzigingen in het BBV

4.1 Lasten Sociaal Domein

Lasten sociaal domein
2023 bedragen circa
€ 74,9 miljoen

Sociaal domein in de jaarrekening

De lasten van gemeente Land van Cuijk in het programma 'Sociaal domein' bedragen over 2023 circa € 74,9 miljoen. In hoofdlijnen zijn deze lasten als volgt opgebouwd:

ONDERDEEL (* € 1 miljoen)	2023	2022
Jeugdzorg ZIN	24,0	20,1
Wmo ZIN	24,6	21,6
Participatiewet; Uitkeringen in geld	26,3	24,0
Totaal	74,9	65,7

Onzekerheid ten aanzien van prestatielevering

Resterende onzekerheid Wmo ZIN circa € 0,7 miljoen (excl. PGB)

Resterende onzekerheid Jeugdzorg circa € 0,7 miljoen (excl. PGB)

Resterende onzekerheid PGB circa € 0,3 miljoen (excl. PGB)

Wmo ZIN

De productieomvang van Wmo ZIN bij zorginstellingen bedraagt in 2023 circa € 24,1 miljoen. Hiernaast betreffen de lasten PGB met betrekking tot Wmo ZIN over boekjaar 2023 circa € 0,5 miljoen. De toekenning van voorzieningen in het kader van Wmo ZIN vindt plaats vanuit de gemeente Land van Cuijk zelf. De gemeente heeft derhalve zelf inzicht in de cliënten en de gemaakte afspraken. Met betrekking tot de lasten Wmo ZIN vraagt de gemeente Land van Cuijk in de basis per zorginstelling om een controleverklaring bij de productieverantwoording op basis van het landelijk protocol. Van een aantal zorginstellingen is geen (goedkeurende) controleverklaring ontvangen waarmee wordt onderbouwd dat voor de gefactureerde zorg ook daadwerkelijk prestaties zijn verricht. Daarnaast stelt de gemeente Land van Cuijk zelf de prestatielevering van de rolstoel-, woon- en vervoersvoorzieningen vast middels het verkrijgen van prestatiedocumentatie van de leveranciers van deze voorzieningen. Doordat er van enkele zorgaanbieders geen productieverantwoording met bijbehorende controleverklaring is ontvangen is sprake van een onzekerheid ten aanzien van prestatielevering van deze lasten. Uitgaande van de interne beheersing op het proces van beschikkingen tot en met betalingen bij uw gemeente en de uitkomsten van de ontvangen controleverklaringen ramen wij het bedrag van de resterende onzekerheid in totaliteit op € 651.735.

Jeugdzorg ZIN

De productieomvang van Jeugdzorg ZIN bij zorginstellingen bedraagt in 2023 circa € 23,0 miljoen. Hiernaast betreffen de lasten PGB met betrekking tot Jeugdzorg over boekjaar 2023 circa € 0,6 miljoen. De toekenning van voorzieningen in het kader van Jeugdzorg ZIN vindt plaats vanuit de gemeente waardoor uw organisatie zelf inzicht heeft in de cliënten en de gemaakte afspraken. Met betrekking tot de lasten jeugdhulp ZIN vraagt uw organisatie per zorginstelling om een controleverklaring bij de productieverantwoording op basis van het landelijk protocol. Van een aantal zorginstellingen is geen (goedkeurende) controleverklaring ontvangen waarmee wordt onderbouwd dat voor de gefactureerde zorg ook daadwerkelijk prestaties zijn verricht. Hierdoor is sprake van een onzekerheid ten aanzien van prestatielevering van deze lasten. Uitgaande van de interne beheersing op het proces van beschikkingen tot en met betalingen bij uw gemeente en de uitkomsten van de ontvangen controleverklaringen ramen wij het bedrag van de resterende onzekerheid in totaliteit op circa € 667.297.

De Sociale Verzekerings Bank toetst niet op de levering van de zorg ingekocht met de door haar uitgekeerde persoonsgebonden budgetten. Hierdoor is er sprake van een onzekerheid ten aanzien van de prestatielevering. De gemeente verkrijgt zekerheid door de intern ingerichte processen, met name het toekenningsproces, de controles op de betalingen en de ontvangsten van het CAK, waardoor deze onzekerheid deels wordt opgelost. Op basis van het zekerheidspercentage dat de gemeente hierdoor verkrijgt, ramen wij het bedrag van de resterende onzekerheid in totaliteit op circa € 349.194 (voor Wmo € 159.954 en voor Jeugd € 189.240).

Een belangrijke onderdeel van de programma's 'Economie, Recreatie en Toerisme' en 'VHROSV' zijn de baten en lasten met betrekking tot de grondexploitaties.

Actualisatie en bijstelling grondexploitaties

De balanspost met betrekking tot onderhanden projecten betreft in zijn geheel de voorraden (grondexploitaties). Door de invloed van de parameters (zoals kostenstijgingen, stikstofproblematiek, bouwvrijstelling, fluctuatie verkoopprijzen, rente-effecten) die bepalend zijn voor de in de toekomst te realiseren opbrengsten hebben wij bij onze controle de grondexploitaties diepgaand gecontroleerd.

De risico's voor de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot drie P's:

- ▶ **Planning:** is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt. Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- ▶ **Programming:** in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in vooral de woningbehoefte, maar ook de vraag naar specifieke bedrijventerreinen is continu aan verandering onderhevig. Is er een kritische analyse van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavel appartementen, etc.) en bedrijventerreinen (soort industrie, locatie, welke kern, etc.) in de projecten in relatie tot de huidige marktvraag in de gemeente?
- ▶ **Prijs:** is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd, rekening houdend met het risico dat gronden later of in het geheel niet worden afgenomen?

Deze drie P's zijn tijdens de jaarrekeningcontrole besproken met uw medewerkers. Tijdens deze gesprekken zijn de uitgangspunten gechallenged. De grondexploitaties zijn met deze uitgangspunten per 31 december 2023 geactualiseerd. Tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd en of er mogelijke (aanvullende) verliesvoorzieningen moeten worden getroffen.

Ultimo 2023 zijn er diverse voorzieningen grondexploitaties gevormd dan wel aangevuld, gebaseerd op de berekening van de eindwaarden van de desbetreffende projecten. Deze eindwaarden zijn gecontroleerd op redelijkheid van de schattingen aan de hand van onderliggende brondocumentatie en inlichtingen. De voorziening ultimo 2023 is in mindering gebracht op de boekwaarde tot nihil. De resterende voorziening staat aan de creditzijde gepresenteerd op de balans. Per jaareinde is de voorziening circa € 31,7 miljoen.

Redelijkheid
belangrijkste
schattingselementen
vastgesteld

Redelijkheid
belangrijkste
schattingselementen
vastgesteld

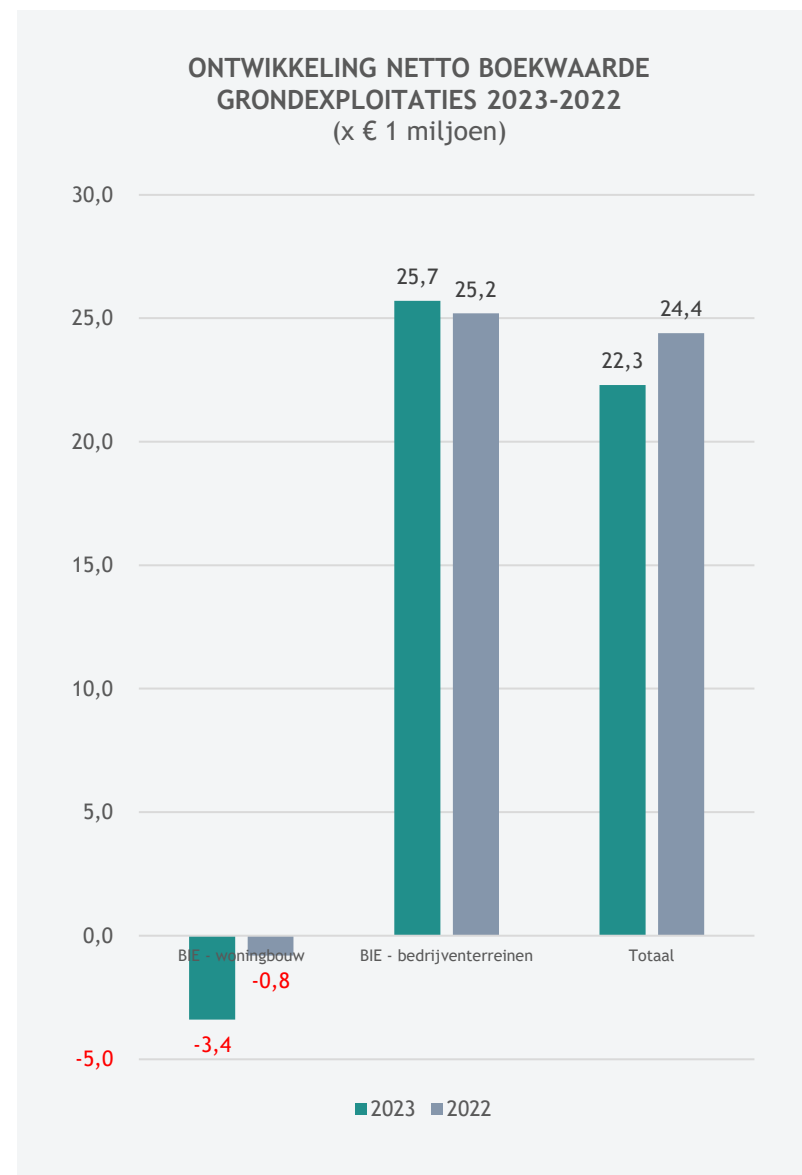
Woningbouw als
maatschappelijke
opgave

Winstneming

Het voorzichtigheidsbeginsel leidt ertoe dat realisatie van winst moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat. Dit betekent echter niet dat pas winst moet worden genomen bij het afsluiten van het grondexploitatiecomplex. In de notitie Grondexploitatie is opgenomen dat voor winstneming de Percentage of Completion (POC) methode geldt: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd dient tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitaties winst te worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Dit is mogelijk wanneer het waarschijnlijk is dat de economische voordelen die aan het project zijn verbonden naar de gemeente zullen toevloeien. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Voor de grondexploitaties van gemeente Land van Cuijk heeft deze methode geresulteerd in een winstneming van in totaal circa € 16,9 miljoen. Het grootste deel van de winstneming, circa € 5,4 miljoen heeft betrekking op project 'Heeswijkse Kampen, fase 3' (woningbouw). Verder is een winstneming van circa € 1,0 miljoen verantwoord voor de beide projecten 'Maasbroekse Blokken' (woningbouw) en 'Beijerd en 't Riet-West' (bedrijventerreinen). Nevenstaand is de netto boekwaarde (= boekwaarde, welke direct wordt verminderd met het totaal van een eventuele verliesvoorzieningen) opgenomen voor de boekjaren 2023 en 2022 om inzicht te verkrijgen in de ontwikkeling van de grondexploitatie positie in de jaarrekening. Doordat verliesvoorzieningen direct volledig verantwoord dienen te worden is voor de woningbouwprojecten een negatief saldo zichtbaar.

Woningbouw:
voornaamste risico
blijft balans tussen
vraag en aanbod

Woningbouwplannen - € 3,4 miljoen

Het grootste deel van de boekwaarde komt voor rekening van bouwgrondexploitatie 'Oelbroeck' ad € 4,8 miljoen. Verder heeft project 'Heeswijkse Kampen, fase 3' een significante impact op de boekwaarde van de woningbouwprojecten, met een boekwaarde van - € 12,2 miljoen. Dit betreft een negatieve boekwaarde aangezien voor dit project reeds meer opbrengsten zijn gerealiseerd dan dat er kosten zijn gemaakt. Bij deze plannen is het van belang dat vraag en aanbod in balans zijn én blijven. Om dit goed te blijven monitoren de komende jaren is het essentieel om de markt in kaart te houden en gedegen meerjarenprognoses te maken voor de grondexploitaties. Relevante aspecten om hierbij mee te nemen zijn de vraag- en aanbod van woningbouw en de hiervoor te maken kosten en te realiseren opbrengsten.

Een groot deel van bovengenoemde projecten is inmiddels bebouwd of in aanbouw. In totaal is € 1,8 miljoen aan tussentijdse winst genomen op basis van de POC-methode op de woningbouwprojecten in boekjaar 2023.

Bedrijventerreinen:
voornaamste risico
is verkopen volgens
planning tegen
ingerekende prijzen

Bedrijventerreinen € 25,7 miljoen

Sterckwijck is het project met de hoogste boekwaarde van € 18,0 miljoen. In 2023 is er een marktonderzoek gedaan naar bedrijventerreinen door Meander waarbij de markt voor bedrijventerreinen in kaart is gebracht voor de specifieke regio waar gemeente Land van Cuijk deel van uitmaakt. Hieruit is gebleken dat sprake is van een markt waarin vooralsnog voldoende vraag is naar bedrijventerreinen in de regio.

Het plan 'Sterckwijck' betreft hierbij een groot deel van de positie aan grondexploitatie (bedrijventerreinen) voor de gemeente Land van Cuijk. Het project heeft tevens een lange looptijd tot en met boekjaar 2035. Het blijft hierbij van cruciaal belang dat de gemeente blijft monitoren of de aannames omtrent de te realiseren opbrengsten haalbaar blijken te zijn. Tevens is het van belang om de nog te maken kosten te blijven monitoren. Inmiddels zijn er diverse koopovereenkomsten en reserveringsovereenkomsten gesloten met diverse geïnteresseerde partijen.

Een groot deel van bovengenoemde projecten is inmiddels bebouwd of in aanbouw. In totaal is per saldo € 0,3 miljoen aan tussentijdse winst genomen op basis van de POC-methode op de projecten met betrekking tot bedrijventerreinen in boekjaar 2023.

BBV wordt nageleefd

Bevindingen ten aanzien van naleving van de wettelijke verslaggevingsregels (BBV)

Wij hebben vastgesteld dat gemeente Land van Cuijk de wettelijke verslaggevingsregels (BBV) heeft nageleefd.

WNT-verantwoording
voldoet aan de
vereisten

Naleving van de (publicatieverplichtingen) WNT

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing. Doelstelling van de wet is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechtens in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen. Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt. De algemene bezoldiging voor een topfunctionaris mag voor 2023 niet meer bedragen dan € 223.000 per jaar. De externe accountant is belast met de controle op de naleving van de WNT door de instelling. Overschrijding van de bezoldigingsnorm wordt aangemerkt als een onverschuldigde betaling, die door de topfunctionaris terugbetaald moet worden aan de instelling. Gebeurt dit niet, dan is BDO als accountant wettelijk verplicht om bij het ministerie melding te doen van deze onverschuldigde betaling. Wij hebben tevens een meldingsplicht indien u geen of onjuiste gegevens heeft gepubliceerd in de jaarrekening. Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2023 van de gemeente Land van Cuijk niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening 2023 van de Gemeente Land van Cuijk voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT. Wij wijzen u op de verplichting om de WNT-verantwoording tijdig openbaar te maken. De jaarrekeningen van 2018 tot en met 2021 zijn niet eenduidig terug te vinden op de website. De gemeente Land van Cuijk is op 1 januari 2022 tot stand gekomen door een fusie van de gemeenten Boxmeer, Cuijk, Grave, Mill, Sint Hubert en Sint Anthonis. De WNT-verantwoording van 2018 tot en met 2021 van de gemeenten zijn niet terug te vinden op de website van de instelling. Dit betekent dat de gemeente voor de jaren 2018 tot en met 2021 niet voldoet aan de openbaarmakingsverplichting. Wij adviseren u zo snel mogelijk zorg te dragen voor publicatie van de WNT-verantwoording 2018 tot en met 2021 op de website.

Geen bevindingen
SiSa-bijlage

SiSa-bijlage

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening 2023 genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachting accountantscontrole SiSa 2023. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij uw specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden. Zie tevens bijlage B.

M&O-beleid

In bijlage 1 van de Nota Verwachtingen Accountantscontrole 2023 wordt ingegaan op de aandachtspunten voor de accountant bij de Tozo in de SiSa 2023. Uit onze werkzaamheden ten aanzien van de bestedingen 2023 en opvolging IB signalen uit eerdere jaren volgen geen controleverschillen en/of onzekerheden. In opzet zijn voldoende maatregelen opgenomen om het M&O-risico te mitigeren. Er is geen afzonderlijk geformaliseerd M&O-beleid aanwezig. U heeft een overkoepelend door het college vastgesteld beleid over misbruik en oneigenlijk gebruik. De opvolging van de IB-signalen vindt conform het vastgestelde beleid plaats.

Daarnaast wordt in bijlage 1 van de Nota Verwachtingen Accountantscontrole 2023 ingegaan op de Wet Inburgering 2021. Vanaf 1 januari 2022 is het nieuwe inburgeringsstelsel ingegaan waarin de Wet Inburgering 2021 wordt uitgevoerd door gemeenten en verantwoord in de SiSa-bijlage 2023. Uit onze werkzaamheden ten aanzien van de bestedingen 2023 en opvolging IB signalen uit eerdere jaren volgen geen controleverschillen en/of onzekerheden. In opzet zijn voldoende maatregelen opgenomen om het M&O-risico te mitigeren. Er is geen afzonderlijk geformaliseerd M&O-beleid aanwezig. U heeft een overkoepelend door het college vastgesteld beleid over misbruik en oneigenlijk gebruik. De opvolging van de IB-signalen vinden conform het vastgestelde beleid plaats.

Wij zien een landelijke trend dat Ministeries steeds vaker een Specifieke regeling kiezen voor het verstrekken van subsidies aan decentrale overheden. Het aantal SiSa-regelingen is daardoor exponentieel toegenomen. Dit geeft een hoge druk op de organisatie binnen gemeente Land van Cuijk, andere gemeenten en decentrale overheden en de accountantskantoren. Voor uw gemeente is sprake van 46 SiSa-regelingen in 2023 tegenover 32 SiSa-regelingen in 2022.

Wet Open overheid

In artikel 3.5 (Openbaarheidsparagraaf) van de Wet Open overheid (Woo) is voorgeschreven dat bestuursorganen in de jaarlijkse begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording verslag doen van de uitvoering ervan, mede in relatie tot de beleidsvoornemens. Deze begroting en jaarlijkse verantwoording vloeien voort uit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). De openbaarheidsparagraaf Woo moet in de begroting en jaarstukken worden opgenomen via een afzonderlijke paragraaf, zoals de in artikelen 9 en 26 van het BBV genoemde paragrafen. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente Land van Cuijk deze paragraaf opgenomen heeft in de jaarstukken 2023.

Claims

De gemeente heeft onderstaande twee cases opgenomen onder de niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen.

Scheepswerf Grave B.V.

In 2012 is de Scheepswerf grave failliet gegaan. De curator heeft het standpunt aangenomen dat het faillissement het gevolg is van onrechtmatig handelen van de voormalige gemeente Grave. De Hoge Raad heeft op 11 december 2020 bepaald dat de voormalige gemeente Grave aansprakelijk is voor de geleden en nog te lijden schade van de scheepswerf. De Hoge Raad heeft een definitieve uitspraak gedaan maar de schadestaatprocedure waaruit blijkt hoe veel de schade bedraagt moet nog plaatsvinden.

Private partij

Bij de rechtbank Oost-Brabant loopt momenteel een gerechtelijke procedure tussen de gemeente Land van Cuijk en een private partij inzake de nabetalingsclaim verwerving gronden Dommelsvoort door de voormalige gemeente Cuijk. De uitkomst van deze gerechtelijke procedure staat nog niet vast.

Relevante wijzigingen in het BBV met ingang van begrotingsjaar 2025 (toepassing in 2024 toegestaan)

In december 2023 heeft de commissie BBV een aantal notities geactualiseerd. Het betreft de notities Rente, Overhead en Grondexploitatie. Hieronder hebben wij per onderwerp de belangrijkste wijzigingen opgenomen en gekoppeld aan de impact voor uw gemeente. Alle notities zijn van toepassing met ingang van begrotingsjaar 2025, en mogen worden toegepast voor begrotingsjaar 2024.

Notitie rente

De belangrijkste wijziging uit de notitie rente betreft een aanpassing in de toerekening van de rentelasten aan de grondexploitaties. Tot en met 2023 is het alleen toegestaan om de werkelijke rente over het vreemd vermogen (naar rato) toe te rekenen aan de grondexploitaties. Dit geldt tevens voor de toekomstige rentelasten. Met ingang van boekjaar 2025 (en eventueel 2024) wordt voor grondexploitaties geen onderscheid meer gemaakt in het BBV, waardoor de rentetoerekening plaatsvindt op basis van de reguliere omslagrente. Wij adviseren u de notitie Rente 2023 reeds vanaf boekjaar 2024 toe te passen, zodat de rente-effecten kunnen worden verwerkt in de waardering van uw grondexploitaties.

Notitie Overhead

De commissie BBV heeft in de notitie Overhead 2023 de regelgeving met betrekking tot de toerekening van Overhead geactualiseerd, verduidelijkt en samengevoegd in één notitie. De belangrijkste uitspraken en aanbevelingen zijn als volgt:

- **Stellige uitspraak:** Voor de berekening van de tarieven voor de lokale heffingen moet de methodiek voor toerekening van overhead worden gebruikt zoals deze is opgenomen in de financiële verordening. Deze methodiek mag niet afwijken van de overige methodieken voor het toerekenen van overhead.
- **Aanbevelingen:** De commissie adviseert om overhead niet bij de begroting vorm te geven maar door middel van de financiële verordening of door een note overhead aan de raad voor te leggen en deze periodiek te herzien. In deze nota neemt de gemeente keuzes op ten aanzien van: kaderstelling, methodiek en onderscheiding primaire processen en overhead.

Volledigheidshalve melden we dat de organisatie deze aanpassingen in de financiële verordening op de agenda heeft staan om vanaf begrotingsjaar 2025 te voldoen aan het BBV.

Notitie Grondexploitatie

De belangrijkste wijzigingen in de notitie grondexploitatie zien toe op de wijzigingen ten aanzien van de omgevingswet, die onder andere hebben geleid tot een aanpassing van de lijst met verhaalbare kostensoorten. Deze wijzigingen gaan, in verband met de invoering van de Omgevingswet in per 1 januari 2024. Deze wijzigingen hebben met name invloed op verslaggevingsaspecten bij faciliterend grondbeleid. De overige wijzigingen zien met name toe op de voorwaarden voor warme gronden, de voorbereidingskosten en gemengde projecten. Ook is de rentetoerekening gewijzigd, zoals reeds eerder is toegelicht bij de notitie Rente.

Bijlagen

- A [Onze controle](#)
- B [Bevindingen SiSa-bijlage](#)
- C [Duurzaamheid](#)

A. Onze controle

Doel en object van de controle

Doel en object van de controle

Het doel van de controle is het geven van een onafhankelijk oordeel of de financiële overzichten van de gemeente Land van Cuijk, in alle van materieel belang zijnde opzichten, zijn opgesteld in overeenstemming met het BBV.

Opdracht

Opdracht

Wij hebben de jaarrekening gecontroleerd conform de Nederlandse controlestandaarden en de met u gemaakte afspraken in de opdrachtbevestiging van 26 september 2023. Tevens beoordeelden wij de verenigbaarheid van de andere informatie, inclusief de overige gegevens en het jaarverslag met de jaarrekening en of deze geen materiële afwijkingen bevatten op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins. Voor een accountantscontrole gelden inherente beperkingen, die zijn uiteengezet in de opdrachtbevestiging. Voor een uitgebreide beschrijving van onze aanpak verwijzen wij naar onze opdrachtbevestiging.

Strekking van de controleverklaring

Strekking van de controleverklaring

Aangezien de jaarrekening 2023 van de gemeente Land van Cuijk aan de daaraan te stellen eisen voldoet, hebben wij hierbij een goedkeurende controleverklaring afgegeven. Alle bevindingen voortvloeiend uit onze controle zijn afdoende behandeld en onze controle is dan ook afgerond.

Materialiteit

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Bij onze controlewerkzaamheden hebben wij als uitgangspunt de door de raad vastgestelde toleranties gehanteerd. De raad heeft ons daarbij opgedragen om bij onze oordeelsvorming en rapportering uit te gaan van de hierna vermelde goedkeurings- en rapporteringstolerantie. Op basis van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) en onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 3.100.000. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 155.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Onze controle richt zich tevens op de getrouwheid van de informatie in de WNT-verantwoording en de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlage van de jaarrekening. Voor de WNT en SiSa gelden specifiek voorgeschreven rapporteringstoleranties die veelal lager zijn dan uw rapporteringstolerantie. Wij passen deze voorgeschreven WNT- en SiSa-toleranties eveneens op correcte wijze toe.

Onafhankelijkheid

Onafhankelijkheid

Nederlands recht en overige beroepsregels, zoals de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO), vereisen dat wij onafhankelijk zijn ten opzichte van onze controlecliënten. Wij zijn van mening dat door ons is voldaan aan deze eisen. Wij hebben de overige dienstverlening naast de controle van de jaarrekening beoordeeld aan de hand van onze beroepsregels en hebben geconcludeerd dat het type dienstverlening en de vergoeding onze onafhankelijkheid niet beïnvloeden. Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Land van Cuijk zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Controleaanpak

Controleaanpak

Wij hebben de jaarrekening gecontroleerd conform de Nederlandse controlestandaarden en de met u gemaakte afspraken in de opdrachtbevestiging van 26 september 2023 opgenomen. Tevens beoordeelden wij de verenigbaarheid van de andere informatie, inclusief de overige gegevens en het jaarverslag met de jaarrekening en of deze geen materiële afwijkingen bevatten op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins. Voor een accountantscontrole gelden inherente beperkingen, die zijn uiteengezet in de opdrachtbevestiging.

Onze controleaanpak is gebaseerd op een risicogerichte benadering. Deze aanpak gaat uit van een risicoanalyse op transactiestromen, zoals verkoopactiviteiten en personeelszaken. In de risicoanalyse hebben wij beoordeeld in hoeverre de onderkende risico's van invloed kunnen zijn op de jaarrekening.

Vermogen om risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen

Vermogen om risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen

De waarderingen in de jaarrekening van de gemeente Land van Cuijk zijn gebaseerd op de veronderstelling dat de gemeente als geheel in continuïteit zal worden voortgezet. De inschatting of een duurzame voorzetting mogelijk is, inclusief de eventueel in de jaarrekening op te nemen toelichting, is de wettelijke verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders. Als accountant beoordelen wij de aanvaardbaarheid van de door het college van burgemeester en wethouders ingeschatte mogelijkheden tot een duurzame voortzetting. Wij vinden deze inschatting aanvaardbaar.

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële afwijkingen

De grondslagen van de jaarrekening 2023 zijn aanvaardbaar

Geautomatiseerde gegevensverwerking

De jaarstukken 2023 van uw gemeente bestaan uit:

- ▶ het jaarverslag 2023 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen);
- ▶ de jaarrekening 2023 (rechtmatigheidsverantwoording, balans met toelichtingen, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting inclusief SiSa-bijlage en taakvelden).

In het onderdeel ‘programmaverantwoording’ van het jaarverslag dient informatie opgenomen te worden over: wat hebben we gedaan, wat hebben we bereikt en wat heeft het gekost? De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (zoals weerstandsvermogen, bedrijfsvoering, etc.) het jaarverslag. Beide onderdelen vallen niet (expliciet) onder de controle van de jaarrekening. Het primaire object van de accountantscontrole (op grond van artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening (de balans met toelichting en het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting). De inhoud van het jaarverslag (programmaverantwoording en paragrafen) hebben wij getoetst. Bij onze controle hebben wij geen materiële afwijkingen tussen het jaarverslag en de jaarrekening geconstateerd. Het jaarverslag en de jaarrekening zijn met elkaar verenigbaar.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw gemeente zijn uiteengezet in de grondslagen van de jaarrekening 2023. In 2023 zijn er geen wijzigingen geweest in toegepaste verslaggevingsgrondslagen die een aanzienlijke invloed hebben op de baten en lasten of de financiële positie van uw gemeente. Significante verslaggevingsgrondslagen en toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie van uw gemeente en de baten en lasten in de jaarrekening. Daarnaast vereisen zij van het college en het management dat zij een oordeel vormen ten aanzien van soms moeilijke, subjectieve en complexe posities vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn. Wij hebben het door het college en het management toegepaste proces met betrekking tot significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Geautomatiseerde gegevensverwerking

De accountant dient op basis van artikel 2:393, lid 4 BW, melding te maken van zijn bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Tijdens de interim-controle hebben wij ook relevante processen met betrekking tot de geautomatiseerde gegevensverwerking getoetst. Voor onze bevindingen verwijzen wij naar onze managementletter/boardletter 2023. Wij hebben de automatiseringsorganisatie van de organisatie uitsluitend in het kader van de jaarrekeningcontrole beoordeeld. Onze conclusie is dat de algemene IT-beheersmaatregelen (logische toegangsbeveiliging, change management en continuïteit) in opzet en bestaan deels niet voldoende scores. Voor onze accountantscontrole 2023 kunnen wij derhalve nog geen systeemgerichte controle verrichten maar verkrijgen wij gegevensgerichte zekerheid.

B. Bevindingen SiSa-bijlage

Inleiding

Bij de jaarrekening wordt als bijlage de SiSa-verantwoording toegevoegd. De Gemeente Land van Cuijk heeft de rechtmatige totstandkoming van de SiSa-bijlage getoetst. In onderstaande tabel zijn de te rapporteren bevindingen opgenomen: Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2023 in het kader van SiSa worden verantwoord. Per regeling is aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

Let op: de tabel moet altijd worden opgenomen, ook als geen fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Indien dit het geval is worden de kolommen 'FINANCIËLE OMVANG IN €' en 'TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID' leeg gelaten.

Strekking controleverklaring getrouwheid (jaarrekening)	GOEDKEUREND
Strekking controleverklaring rechtmatigheid (SiSa-bijlage)	GOEDKEUREND

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
A15	Regeling eenmalige specifieke uitkering voor gemeenten in verband met het treffen van maatregelen ter vermindering van overlast en criminaliteit veroorzaakt door asielzoekers in 2022 en 2023	Fout		
A15	Regeling eenmalige specifieke uitkering voor gemeenten in verband met het treffen van maatregelen ter vermindering van overlast en criminaliteit veroorzaakt door asielzoekers in 2022 en 2023	Onzekerheid		
A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Fout		
A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Onzekerheid		
A24	Regeling eenmalige specifieke uitkering voor gemeenten in verband met het treffen van maatregelen ter vermindering van overlast en criminaliteit veroorzaakt door asielzoekers in 2023 en 2024	Fout		
A24	Regeling eenmalige specifieke uitkering voor gemeenten in verband met het treffen van maatregelen ter vermindering van overlast en criminaliteit veroorzaakt door asielzoekers in 2023 en 2024	Onzekerheid		
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Fout		
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Onzekerheid		
C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	Fout		
C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	Onzekerheid		

B. Bevindingen SiSa-bijlage

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
C41B	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	Fout		
C41B	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	Onzekerheid		
C43	Regeling reductie energiegebruik woningen	Fout		
C43	Regeling reductie energiegebruik woningen	Onzekerheid		
C55	Aanpak energiearmoede	Fout		
C55	Aanpak energiearmoede	Onzekerheid		
C56	Regeling huisvesting aandachtsgroepen	Fout		
C56	Regeling huisvesting aandachtsgroepen	Onzekerheid		
C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	Fout		
C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	Onzekerheid		
C68	Specifieke uitkering aan gemeenten ten behoeve van de huisvesting van vergunninghouders	Fout		
C68	Specifieke uitkering aan gemeenten ten behoeve van de huisvesting van vergunninghouders	Onzekerheid		
C75B	Regiodeals 3 ^e tranche	Fout		
C75B	Regiodeals 3 ^e tranche	Onzekerheid		
C92	Regeling specifieke uitkering informatiepunten Digitale Overheid	Fout		
C92	Regeling specifieke uitkering informatiepunten Digitale Overheid	Onzekerheid		
C94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	Fout		
C94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	Onzekerheid		
C209	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen	Fout		
C209	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen	Onzekerheid		
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	Fout		
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	Onzekerheid		
D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Fout		
D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Onzekerheid		

B. Bevindingen SiSa-bijlage

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
D19	Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden	Fout		
D19	Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden	Onzekerheid		
D22	Regeling specifieke uitkering voor de voorschoolse educatie aan ontheemde peuters	Fout		
D22	Regeling specifieke uitkering voor de voorschoolse educatie aan ontheemde peuters	Onzekerheid		
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaai	Fout		
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaai	Onzekerheid		
E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021	Fout		
E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021	Onzekerheid		
E44	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027	Fout		
E44	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027	Onzekerheid		
E53	Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord	Fout		
E53	Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord	Onzekerheid		
E63B	Kademureninitiatief Goederencorridors Oost en Zuidoost 2022-2026 (SiSa tussen medeoverheden)	Fout		
E63B	Kademureninitiatief Goederencorridors Oost en Zuidoost 2022-2026 (SiSa tussen medeoverheden)	Onzekerheid		
E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	Fout		
E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	Onzekerheid		
E87B	Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater (SiSa tussen medeoverheden)	Fout		
E87B	Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater (SiSa tussen medeoverheden)	Onzekerheid		
F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Fout		
F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Onzekerheid		
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023	Fout		
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023	Onzekerheid		

B. Bevindingen SiSa-bijlage

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2023	Fout		
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2023	Onzekerheid		
G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2023	Fout		
G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2023	Onzekerheid		
G10	Wet inburgering 2021_gemeentedeel 2023	Fout		
G10	Wet inburgering 2021_gemeentedeel 2023	Onzekerheid		
G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023	Fout		
G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023	Onzekerheid		
G13	Onderwijsroute_ deel gemeente 2023	Fout		
G13	Onderwijsroute_ deel gemeente 2023	Onzekerheid		
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	Fout		
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	Onzekerheid		
H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Fout		
H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Onzekerheid		
H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Fout		
H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Onzekerheid		
H21	Specifieke uitkering cliëntondersteuning	Fout		
H21	Specifieke uitkering cliëntondersteuning	Onzekerheid		
H25	Regeling specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden (ronde 3)	Fout		
H25	Regeling specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden (ronde 3)	Onzekerheid		
H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Fout		
H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Onzekerheid		
H31	Regeling Specifieke uitkering noodfonds energie amateursportverenigingen	Fout		
H31	Regeling Specifieke uitkering noodfonds energie amateursportverenigingen	Onzekerheid		

B. Bevindingen SiSa-bijlage

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
H32	Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	Fout		
H32	Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	Onzekerheid		
H35B	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)	Fout		
H35B	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)	Onzekerheid		
L6	Regeling specifieke uitkering uitvoering Subsidieregeling sanering varkenshouderijen	Fout		
L6	Regeling specifieke uitkering uitvoering Subsidieregeling sanering varkenshouderijen	Onzekerheid		

C. Duurzaamheid

Met ingang van 2024 zullen bedrijven op basis van de CSRD meer gaan rapporteren over duurzaamheid

Op dit moment geen verplichte duurzaamheidsverantwoording voor gemeenten

Via de keten en stakeholders wel kansen en gevolgen van de CSRD/ESRS voor gemeenten

Ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheidsverslaggeving

De Corporate Social Responsibility Disclosure (CSRD) is een Europese richtlijn die verplicht is voor grote ondernemingen. De richtlijn heeft als doel om bedrijven te verplichten transparanter te zijn over hun impact op duurzaamheid en maatschappij. De CSRD is aangenomen door het Europees Parlement en is sinds januari 2023 in werking. De Nederlandse implementatiewet volgt uiterlijk in het najaar van 2024.

De CSRD verplicht ondernemingen om informatie openbaar te maken over hun beleid en prestaties op het gebied van duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Deze informatie moet opgenomen worden in het jaarverslag van het bedrijf en moet voldoen aan bepaalde standaarden en richtlijnen. De richtlijn zal naar verwachting bijdragen aan een meer duurzame economie en aan het bereiken van de doelstellingen van de Europese Green Deal en de VN Duurzame Ontwikkelingsdoelen.

De uniforme wijze waarop deze verantwoording plaats moet vinden is vastgelegd in de European Sustainability Reporting Standards (ESRS). Deze set aan standaarden bevat algemene bepalingen voor alle organisaties, sectorspecifieke standaarden en biedt de ruimte voor bedrijfsspecifieke standaarden. Bedrijven zijn druk bezig met de voorbereiding voor deze nieuwe verantwoording. Grote bedrijven moeten als eerst gaan rapporteren, kleinere organisaties volgen in de jaren daarna. Voor alle organisaties is een ingroeimodel van toepassing. De omvang, diepgang en controle (door de accountant) van de verantwoording zal stapsgewijs toenemen.

Middels CSRD en de ESRS kunnen bedrijven hun prestaties op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen inzichtelijk maken, waardoor ze beter in staat zijn om duurzaamheidsdoelen te stellen en te bereiken. Decentrale overheden kunnen deze informatie gebruiken om te bepalen welke bedrijven het beste passen bij hun eigen duurzaamheidsdoelen en beoordelen welke bedrijven voldoen aan de eisen voor aanbestedingen en subsidies. Daarnaast kunnen deze richtlijnen gebruikt worden om ook zelf transparant en uniform te rapporteren over duurzaamheid.

Stand van zaken duurzaamheidsverantwoording door gemeenten

Gemeenten hebben een grote impact op mens en maatschappij en zijn daarom bij uitstek geschikt om duurzaamheidsdoelstellingen te realiseren. Een groeiend aantal gemeenten is zich hiervan bewust en heeft zich aangesloten bij het VNG-initiatief om een zogenoemde SDG-gemeente te worden. Daarnaast hebben gemeenten zich via diverse initiatieven gecommitteerd aan diverse duurzaamheidsdoelstellingen. Gemeenten zijn voornamelijk niet verplicht om een duurzaamheidsrapportage volgens de CSRD-richtlijn op te stellen. Op basis van het BBV bestaat geen verplichting voor gemeenten om te rapporteren over bijvoorbeeld de invloed die bedrijven binnen de gemeente hebben op het milieu en op het welzijn van de burgers, en over de duurzaamheid van de eigen bedrijfsvoering. Op dit moment zijn gemeenten bijvoorbeeld niet verplicht om te rapporteren over de eisen die ze stellen aan leveranciers op het gebied van social return en duurzaamheid, en in welke mate deze tot resultaten leiden. Daarnaast hoeven gemeenten geen verslag te doen over de eigen CO₂-uitstoot of over het aantal burgers met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Doordat vanuit het BBV geen verplichting of handreiking bestaat voor duurzaamheidsverslaggeving zien we in de praktijk allerlei verschillen in verantwoording. In onze rapportage "[Naar een verantwoord verslag: geen keuze](#)" van oktober 2023 hebben we een inventarisatie opgenomen van de huidige stand van zaken. Het beeld wat hieruit naar voren komt is dat er grote kloof bestaat tussen de duurzaamheidsambities en de verantwoording over duurzaamheid. Grote gemeenten bieden wel meer transparantie over duurzaamheid dan kleine gemeenten. Een andere belangrijke conclusie is dat iedere gemeente op zijn eigen manier verantwoord en daarmee gemeenten onderling lastig te vergelijken zijn. Op het gebied van transparantie, uniformiteit en vergelijkbaarheid kan nog veel verbetering gerealiseerd worden.

Indirecte betrokkenheid bij duurzaamheidsverantwoording

Gemeenten krijgen desondanks links- of rechtsom te maken met duurzaamheidsverslaggeving op basis van de CSRD/ESRS. Stakeholders van de gemeenten vragen hier namelijk steeds vaker om. Je kunt je dan ook afvragen in hoeverre een gemeente, die toch een brede maatschappelijke rol vervult, het zich kan permitteren om niet volgens de gangbare standaard te rapporteren over niet financiële, meer maatschappelijke zaken.

Aanbeveling: Bespreek de ambities op het gebied van duurzaamheidsverantwoording.

Aanbeveling: kies algemeen aanvaardbare standaarden voor duurzaamheidsverantwoording

Gemeenten krijgen via de waardeketen van andere organisaties te maken met de CSRD/ESRS. Ze zijn tenslotte onderdeel van de waardeketen van bedrijven die onder de CSRD-richtlijn vallen. Zo worden gemeenten genoemd in de CSRD-verslagen van grote bedrijven, omdat ze bijvoorbeeld verantwoordelijk zijn voor het afgeven van vergunningen aan deze bedrijven. Gemeenten behoren dus ook tot de waardeketen van de CSRD-plichtige bedrijven en moeten deze partijen ook geregeld van informatie voorzien. De situatie kan zich ook voordoen dat leveranciers van de gemeente informatie opvragen die zij vervolgens opnemen in hun verantwoording. Dat kan betrekking hebben op reguliere inkopen, maar bijvoorbeeld bij het aantrekken van financieringen of het afsluiten van verzekeringen. Duurzaamheidsverantwoording wordt op deze wijze doorgelegd naar de gemeenten, net zoals de gemeente zelf ook eisen doorlegt aan anderen.

Kansen bij gestandaardiseerde (vrijwillige) duurzaamheidsverantwoording - Transparantie en Uniformiteit

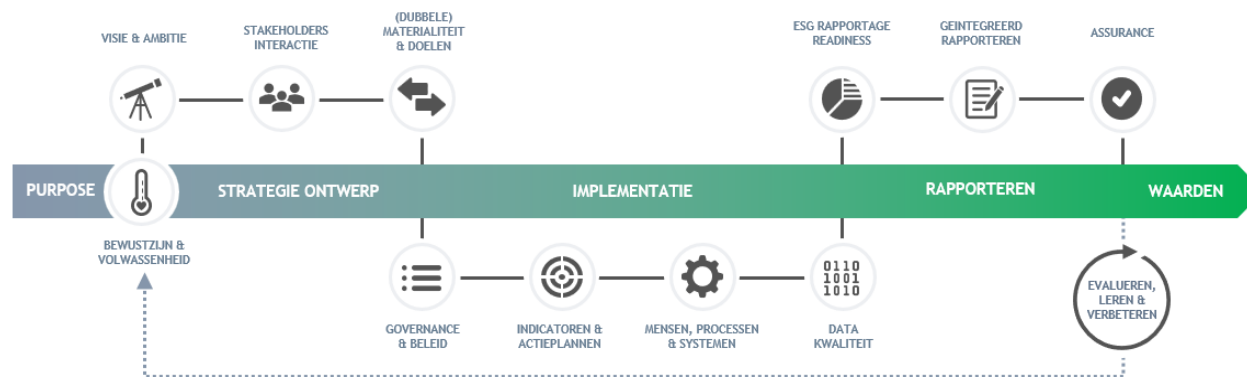
Gemeenten kunnen op het gebied van verantwoording richting stakeholders veel winst behalen wanneer gerapporteerd wordt volgens gestandaardiseerde richtlijnen. Het samenstellen van een duurzaamheidsverantwoording vraagt om heldere, niet-financiële taal op het gebied van duurzaamheid. En niet alleen wat de eigen organisatie betreft, ook de omgeving speelt een rol. Dat is een groot verschil met de huidige gemeentelijke jaarverslagen die vaak omvangrijk, ontoegankelijk en op de wettelijke taken gericht zijn. Gemeenten kunnen de introductie van de CSRD dan ook als kans zien om in heldere taal en transparant - intern en aan de buitenwereld - uit te leggen wat hun concrete, meetbare acties, standpunten en resultaten waren en worden op het gebied van milieu, sociale en menselijke factoren, en (corporate) governance.

Wij raden u aan als Raad met college in gesprek te gaan over de ambities met betrekking tot duurzaamheidsverantwoording. Verantwoording zorgt ervoor dat gebruikers van de jaarrekening inzicht krijgen in de realisatie van gestelde ambities. Het grootste inzicht ontstaat wanneer de verantwoording uniform, vergelijkbaar en transparant tot stand komt. Een gestandaardiseerde verantwoording maakt ook controle door een onafhankelijke accountant mogelijk. In plaats van verslaggeving volgens de CSRD/ESRS-richtlijn te beschouwen als een grote, noodgedwongen compliance exercitie, kunnen gemeenten deze richtlijn zien als een manier om dat inzicht te geven.

Door gezamenlijk één taal te spreken en dezelfde richtlijn te hanteren op het gebied van duurzaamheid, wordt het een stuk eenvoudiger om onderling - bedrijven en gemeenten - informatie uit te wisselen en samen aan de realisatie van doelstellingen te werken. Binnen de ESRS is naast algemene voorschriften ook rekening gehouden met sectorspecifieke en organisatie-specifieke standaarden.

De CSRD/ESRS-richtlijn is een manier waarmee alle organisaties op dezelfde wijze hun verantwoording op kunnen stellen. Net zoals voor bedrijven die verplicht moeten rapporteren zal het ook voor een gemeente de nodige voorbereiding vragen voordat de eerste verantwoording plaats kan vinden. De weg naar een duurzaamheidsverantwoording hebben wij visueel als volgt weergegeven.

In de fase van strategie ontwerp zien wij ook een duidelijke rol voor de gemeenteraad. Allereerst bij het bepalen van de visie & ambitie. Dat gaat over de duurzaamheidsdoelstellingen, maar in het geval van een vrijwillige ESG-verantwoording ook over het ambitieniveau en de vorm waarin dit plaats zal vinden. Ook bij de interactie met stakeholders en het bepalen van belangrijke thema's en doelen is betrokkenheid van de gemeenteraad belangrijk.

bdo.nl